

vloed. Was er niemand die gebruikte, dan stond ze spoedig stil; draait zij *full speed*, dan geeft ze groote hoeveelheden, maar heeft ook behoefte aan een groot getal consumenten.

In den eersten tijd waren onder die consumenten de arbeiders zelf bijna niet begrepen. De oeconomische verhoudingen maakten dit onmogelijk. Toen het industrietijdperk aanbreekten werkten de arbeiders 16 of 18 uur per dag. „De Opstandigen” herinnerde ons hun slavig lot en dat hunner slovende kinderen. Als ze hun moede leden naar huis gezeuld hadden, bleef er nauwelijks tijd tot eten en slaten over.

De Fransche romans uit de 2e helft der vorige eeuw gaven in wrange taal het droef verhaal van het onmenswaardig bestaan dier fabrieksarbeiders, die de machtelooze vuist hielden tegen het heete, meedoogenloos voortstampende monster: de *machine*. En hoe raak heeft Steinlen de verschrompelde typen getekend der doodmoegemechaniseerde werkers, de sombere scheppingen van den modernen tijd, met hun gebogen gestalten en doffe oogen, de gretige happers naar het aas aan den socialistischen hengel.

Wat is de wereld in dit opzicht in weinige tientallen jaren veranderd!

De drijfriemen van Ford zijn nu ingeschakeld over de proletarische schijf.

De beste klanten der machine zijn geworden die haar het eerst en het meest verwenscht hebben.

De moderne mensch is verstrikt in het gouden net der weelde.

Wie hem in zijn troosteloos zieleleven wil leeren kennen zal hem eer thuis treffen als consument dan als producent, hem eer vinden op de breede wegen van het geen geluk gevend *genot*, dan bij den heeten oven van den welvaartbrengenden *arbeid*.

F. C. M.

UIT DE SCHRIFT.

Knikkende Knieën.

Daarom richt weder op de trage handen en de slappe knieën. Hebr. 12:12.

‘t Is geen verheffende illustratie, welke de schrijver van den brief aan de Hebrëërs van zijn lezers ontwerpt.

Hij ziet hen voor zich staan met de armen slungelend langs het lichaam en met knieën die door zwikken.

Is dat de heilenschaar van Koning Jezus, die den bloeddop der vervolgingen moet ondergaan, die met de wapenen des Geestes de aarde moet veroveren, die het christendom moet maken tot een bovenwereldlijke wereldmacht?

Het is dan ook geen hooghartig koud kommando, maar het is een noodkreet, een zieleriep, wanneer hij kort maar krachtig vermaant: strekt ze uit, die slappe handen! Houdt ze recht, die knikkende knieën!

En hoe is het met de christenheid van tegenwoordig gesteld? Hoe met de Gereformeerde christenen in ons land?

Breed kan men uitmeten wat er in hen te waardeeren valt zonder onwaarsachtig te zijn.

Maar toch, wanneer men hen aan zijn geestes-oog laat voorbijgaan, schreit de ziel over de meewarige slappe, welke hen kenmerkt.

Zij slapen zich voort als op compromissen. De compromissen zijn aan de orde van den dag. Hier een compromis tusschen vroomheid en wereldzin. Daar een compromis tusschen praktische godzaligheid en wereldsche zede. Ginds een compromis tusschen geloof en ongeloofige wetenschap. Verder een compromis tusschen goddelijke roeping en onchristelijke kultuur.

De kaarsrechte figuren, die met opgestoken hoofd en gestreken pas toelopen op het doel, dat van boven is in Christus Jezus, zijn schaarsch geworden.

De meesten — het beeld is niet mooi, maar de zaak is nog minder mooi — charlestonnen door het leven.

Hun knieën knikken, niet uit angst om voor den levenden God te verschijnen. Ware dat maar zoo, ofschoon ook dat geen ideale houding zou zijn.

Maar de knieën knikken, omdat men bang is bij menschen uit de gratie te vallen.

Ziel, houd het uzelf bij het ontwaken en ter ruste gaan en den ganschen dag door voor: laat er kracht komen in die knikkende knieën.

Houd het door woord en voorbeeld ook uw omgeving voor.

En vergeet het niet: om knikkende knieën te genezen is het noodig, dat zij eerst en gedurig weer gebogen knieën worden.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Synode-Indrukken.

VI.

Om de erfenis van Assen.

Enkelen, het viel van te voren te vermoeden, hadden bezwaar gemaakt de erfenis van Assen te aanvaarden en brachten dit ter kennis van de Synode.

Enkelen, want hoewel de tellers zeggen, dat het getal bezwaarschriften tegen de vijfde liep, staat daarachter natuurlijk slechts een heel klein, een

minimaal deel van de leden onzer Gereformeerde Kerken.

Wie de percentagecijfers niet uit het oog verliest, ziet, hoe bijna allen met de erfenis van Assen hartelijk zijn ingenomen.

Nu mag de kerk echter niet verdoemen: de bezwaarden vormen zulk een verdwijnend klein deel, dat men met hen niet ernstig rekening heeft te houden.

Dan zou het lot der zielen haar niet zwaar wegen. Maar de Synode van Groningen was door zulk een geest allerminst beziel.

Een paar bladen schreven wel, dat met de bezwaarschriften tegen de beslissingen van Assen te Groningen korte metten zijn gemaakt.

Och! daaruit bleek duidelijk, dat de schrijvers van die artikelen de Synode niet hebben bijgevoeld.

Het zou vanzelf niet te misprijzen zijn geweest, indien de Synode de praesetabele kwestie had gesteld, hoe die stukken moesten worden behandeld.

Zoo had zij b.v. kunnen bepalen, dat bezwaarschriften, welke geen gronden otleenden aan Schrift en belijdenis, eenvoudig ongegrond zouden worden verklaard, terwijl alleen op die missives, welke wel zulke gronden trachtten aan te voeren, nader zou worden ingegaan.

Dat zou zeker geen onheusche houding zijn geweest.

En toch, van zoodanige maatregelen onthield de Synode zich.

De bezwaarschriften werden ter fine van praesentaties aan één commissie toevertrouwd en deze heeft aan elk daarvan zooveel aandacht besteed, dat zij — dit kwam al spoedig uit — het zwaarst belast was.

Eigenlijk ware het doeltreffender geweest, indien zaken, welke los van Assen stonden, als „een verbeterde bijbelvertaling”, „uitbouw van de belijdenis” en „vrouwenkiesrecht”, haar bespaard waren gebleven en deze onder andere commissies waren verdeeld, welke soms lang vóór haar met haar arbeid gereed kwamen.

Aan de bezwaarschriften had zij meer dan genoeg.

Maar dat verleidde er haar niet toe van den befaamden Fransen slag gebruik te maken.

Integendeel. Elk stuk werd nauwkeurig getoetst.

En wanneer het antwoord in vele gevallen schier gelijklopend uitviel, lag dat niet aan het onderzoek, maar aan de betrokken bezwaarschriften, welke ondanks alle verschil in stijl en intonatie hierin overeenkwamen, dat zij niet schriftuurlijk en konfessioneel gefundeerd waren.

Onder de bezwaarschriften waren er, welke in hoogst sympathieken toon waren gesteld; ook zulke, welke een minder goede gezindheid verradden; ook, welke niet weinig verward waren.

Deze categorieën zal men onder de „bezwaarden” in het algemeen ook wel aantreffen.

Daarom mogen niet allen over dezelfde kam worden geschoren.

Toch moet dit voor alle kerkelijke vergaderingen de maatstaf van beoordeling blijven: alleen wanneer geargumenteed wordt uit Schrift en belijdenis is er vruchtbare samenspreking mogelijk.

Hiervoor heeft de Synode zich streng gewacht, dat zij geen dispuut-college werd.

De Synode zit om beslissingen te nemen, niet om aldoor maar correspondentie te voeren.

Opmerkelijk was het, hoe vluchtig soms de geschriften, welke de Synode van Assen publiceerde, door stellers van bezwaarschriften waren gelezen.

Het spreekt vanzelf, dat de Synode niet in herhaling wilde vervallen en daarom in zulke gevallen eenzijdig naar de Assensche literatuur verwees.

Zelfs was er een bezwaarschrift bij, dat moeilijk een bezwaarschrift kon worden geheeten.

Het bevatte een aanklacht tegen de opvatting van een predikant, welke de protesteerende zelf voor rechtzinnig hield.

Het is misschien nog nooit voorgekomen, dat iemand van rechtzinnigheid werd beschuldigd!

De knoop zat echter hierin, dat de schrijver den predikant, dien Assen veroordeelde, eveneens voor rechtzinnig hield.

En het betoog kwam hierop neer: als de eene predikant er om zijn rechtzinnigheid uit moet, dan ook de andere.

Intusschen heeft de aangeklaagde predikant reeds in de bladen geschreven, dat hij nooit geleerd had, wat de aangeklaagde beweerde.

Zoo wordt de zaak nog wonderlijker.

Mr Knibbe was ook weer met een brochure op het appél.

Te vergeefs zocht men daarin naar nieuwe of steekhoudende argumenten.

Blijkbaar heeft de heer Knibbe nog steeds geen recht begrip van een kerkelijke procedure.

En niet zoodra waren de konklusies over dit bezwaarschrift in de pers verschenen, of heet van de naald wierp Mr Knibbe weer een brochure als „Open Brief” de kerkelijke wereld in.

Typeerend is de eerste zinsnede: „Aan de zeggwijze uit onze regentijd: „Wat de heeren wijzen, hebben de gekken te prijzen”, werd ik in zeer sterke mate herinnerd, toen ik van het antwoord der Groninger Synode kennis nam”.

Een mensch moet zich eens bezinnen, wanneer „onze regentijd” dateert.

Deze zomer was hij nitstiek een regentijd, maar ik meen vrij zeker te weten, dat bedoeld spreekwoord al van ouder datum is.

Natuurlijk bedoelt Mr Knibbe onze regententijd.

En wij behooren tot de goedwillige lezers, die gaarne zelf korrektes aanbrengen.

Dat zulke fouten in een krantenartikel voorkomen is te verklaren.

In een brochure evenwel moeten zij tot de kontrabande worden gerekend.

Maar hieruit blijkt wel, dat Mr Knibbe zich niet eens den tijd gunde om nauwkeurig te corrigeren. Ongeduld is het kenmerk van heel zijn „Open Brief”.

Hij kon niet wachten tot het geheele rapport was openbaar gemaakt.

Bij het lezen van de konklusies greep hij al dadelijk naar de pen.

Dat is toch zeker de methode niet.

De Synode toonde ook haar welwillendheid en lankmoedigheid tegenover het Getuigenis, dat de classis Amsterdam van de schismatische kerken deed uitgaan.

Dit stuk was wel aan de Synode toegezonden, maar was niet uitsluitend voor haar bestemd.

Het droeg een algemeen karakter.

Om die reden zou het alleszins oorbaar geweest zijn het stuk ter zijde te leggen.

De Synode deed dit niet.

Zij gaf er een breed en waardig antwoord op. Hebben de schismatische kerken het nu biddend overwogen?

Hebben zij de gelegenheid aangegrepen om er eens rustig over te denken?

Geen sprake van.

Op een tweedaagsche vergadering van bovengenoemde classis werd het... voor kennisgeving aangenomen.

Nu hindert ons dat niet.

Maar het toekent toch.

Het toekent aan welken kant de ware verzoeningsgezindheid gevonden wordt.

Dit deed evenwel de Synode klaar uitkomen: wel vergeving en verzoening, maar niet ten koste van de waarheid.

Het Leerboek.

Het eerste belangrijke punt, dat op de Synode aan de orde kwam was dat van het Leerboek voor Catechisatie en School.

Maar het bood ook de eerste van een reeks teleurstellingen.

Het was niet gereed.

Ja, het was bij lange na niet gereed.

Gelijk men weet vernieuwde de Synode van Utrecht de opdracht, welke de Synode van Leeuwarden aan de drie Deputaten had verleend.

Alleen gaf zij er de nadere omschrijving aan: een volledig nieuw Leerboek te ontwerpen in twee uitgaven, waarvan de kleine in den vorm van vragen en antwoorden bestemd zal kunnen worden voor de jongere catechisanten en de leerlingen der lagere school en de groote in thetischen (stellenden) vorm.

Dit komt dus neer op het opstellen van twee leerboeken.

Natuurlijk zou daarbij het groote den grondslag moeten vormen van het kleine.

Welnu, het bleek, dat aan het kleine nog niet eens was begonnen, omdat het groote op zich had laten wachten.

Het kan niet verwonderen, dat over dezen gang van zaken uitingen van spijt werden vernomen.

Er verscheen zelfs een voorstel om voor het saamstellen van de beide leerboeken een prijsvraag uit te schrijven.

Evenwel bedoelde de voorsteller daarmee — gelijk hij bij interruptie nader toelichte — een prijsvraag zonder prijs.

De Synode had daarin echter niet veel vertrouwen.

Leeuwarden had drie Deputaten benoemd en Utrecht heeft hen herbenoemd, die als alleszins deskundig mogen worden aangemerkt.

Misschien zou een prijsvraag zonder prijs wel enkele concept-leerboeken opleveren, maar of ze aan de eischen zouden voldoen, zou moeten worden afgewacht.

Wij voor ons staan daartegenover wel wat sceptisch.

In betere handen dan nu kan het werk moeilijk worden gesteld.

Nu is er tenminste al iets van klaar en de mogelijkheid is niet uitgesloten, dat een jaar vóór het saamkomen der volgende Synode beide leerboeken geheel gereed liggen.

Moest men echter de uitkomsten van een prijsvraag zonder prijs afwachten, dan zou stel dat ze niet geheel onbevredigend waren, de volgende Synode een jury moeten benoemen, die wel niet staande de Synode advies zou kunnen uitbrengen en alzoo drie jaar zou moeten krigen om een goed beredeneerde beoordeling te geven.

Zoo waren we nog verder van huis en zou het nog langer duren.

Vergeet men daarbij niet worden, dat deze Deputaten getoond hebben te werken. Op de Synode